

Gródek, 30 listopada 2020 roku

**Stowarzyszenie na rzecz Praworządności w Szkołach
„Stowarzyszenie Umarłych Statutów”**

kontakt@umarlestatuty.pl

KRS: 0000830651

Znak sprawy: WW.01.03-IX/2020

**Szanowna Pani
Aurelia Michałowska
Mazowiecki Kurator Oświaty**

Działając w imieniu Stowarzyszenia na rzecz Praworządności w Szkołach „Stowarzyszenie Umarłych Statutów”, na podstawie *art. 241 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 256)*, działając w interesie publicznym, składam wniosek o:

1. przeprowadzenie w ramach sprawowanego na podstawie *art. 51 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 910, dalej jako p.o.)* nadzoru pedagogicznego kontroli zgodności z prawem wskazanych w uzasadnieniu postanowień Statutu **Szkoły Podstawowej nr 92 im. Jana Brzechwy z siedzibą przy ul. Przasnyskiej 18A w Warszawie** (dalej: „Statut”),

2. uchylenie na podstawie *art. 114 ustawy – Prawo oświatowe* niezgodnych z powszechnie obowiązującym prawem postanowień Statutu.

UZASADNIENIE

(1) Kwestionowane postanowienia statutu: art. 24 ust. 7 pkt 1 oraz ust. 8

„[Naruszenie przez ucznia zasad używania urządzeń na terenie szkoły lub podczas wycieczek powoduje:] zabranie tych urządzeń do depozytu w sekretariacie szkoły”

„W sytuacjach wskazanych w ust.7 pkt 1, odbioru urządzenia z sekretariatu szkoły dokonuje rodzic.”

Kwestionowane postanowienie Statutu narusza przepisy Kodeksu cywilnego. Podkreślić należy, że szkoła nie ma uprawnień do rekwirowania przedmiotów będących w posiadaniu ucznia, nawet w przypadku naruszenia przez niego zasad ujętych w statucie. W sytuacji, gdy uczeń narusza zasady korzystania z telefonów na terenie szkoły, nauczyciel może skorzystać ze zgodnych z prawem powszechnie obowiązującym środków przewidzianych przez współczesne nauki pedagogiczne, a w ostateczności podjąć dążenia w kierunku nałożenia na danego

ucznia kary przewidzianej w Statucie, o której mowa w art. 98 ust. 1 pkt 19 ustawy Prawo oświatowe. Nie można również ograniczać prawa do odbioru z depozytu telefonu jedynie do podmiotów, jakimi są rodzice lub prawni opiekunowie. Szkoła musi uwzględniać, że właścicielem sprzętu może być także uczeń lub inna osoba. Zgodnie z art. 22 k.c., jeżeli przedstawiciel ustawowy osoby ograniczonej w zdolności do czynności prawnych oddał jej określone przedmioty majątkowe do swobodnego użytku, osoba ta uzyskuje pełną zdolność w zakresie czynności prawnych, które tych przedmiotów dotyczą. Koresponduje to z art. 101 § 2 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1359), zgodnie z którym zarząd sprawowany przez rodziców nie obejmuje zarobku dziecka ani przedmiotów oddanych mu do swobodnego użytku.

(2) Kwestionowane postanowienie statutu: art. 25 ust. 1 lit. a, art. 25 ust. 2 pkt 1-6, art. 48k ust. 15 pkt 6 lit. d oraz art. 48k ust. 26 poz. N32

„[Codzienny strój szkolny ucznia powinien być:] czysty, schludny i estetyczny”

„[Schludny wygląd ucznia dotyczy także zakazu:] farbowania włosów; fryzur ograniczających pole widzenia; malowania, zdobienia paznokci poza lakierem bezbarwnym; makijażu; ozdabiania ciała tatuażami”

„[Śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna zachowania uwzględnia w szczególności: godne, kulturalne zachowanie się w szkole i poza nią:] dbałość o swój wygląd zewnętrzny (skromny strój, brak makijażu, bez ozdabiania ciała makijażem, tatuażem, kolczykami poza małymi, pojedynczymi kolczykami w uszach, bez farbowania włosów, malowania paznokci, noszenia dużych ozdób itp.)”

„[Waga negatywnych zachowań (tabela nr 3)] Niestosowny ubiór, makijaż, farbowane włosy, duże ozdoby, tatuaż, piercing, pomalowane paznokcie”

Zgodnie z art. 99 pkt 3 p.o., w statucie szkoły obowiązki ucznia mogą być określone w zakresie „przestrzegania zasad ubierania się uczniów na terenie szkoły lub noszenia na terenie szkoły jednolitego stroju”. Pojęcia „ubierania się” nie można interpretować rozszerzająco i rozumieć pod nim również „wyglądu ucznia”, w tym „fryzury”, zwłaszcza że w uzasadnieniu do projektu ustawy Prawo oświatowe projektodawca wskazał, że: „W zapisie dotyczącym przestrzegania zasad ubierania się uczniów na terenie szkoły, zrezygnowano z wyrażenia dotyczącego dbania o schludny wygląd, kierując się zgłaszanym w tej kwestii przez uczniów, rodziców i nauczycieli wątpliwościami dotyczącymi zakresu pojęcia „schludny”, jako bardzo szeroko rozumiany i nieprecyzyjny.”¹ Jasno więc podkreślono, że statuty po wejściu w życie Prawa oświatowego nie mogą już

¹ Druk nr 1030, Rządowy projekt ustawy -Prawo oświatowe, s. 187,
<http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/A6845D3FAD39F983C125806C0063B16E/%24File/1030.pdf>,
[dostęp: 20.11.2020 r.].

określać zasad wyglądu uczniów, ani tym bardziej karać za nieprzestrzeganie niezgodnych z prawem regulacji. Regulowanie wyglądu uczniów (poprzez zakaz stosowania makijażu czy farbowania włosów itp.) jest przekroczeniem uprawnień szkoły, której statut nie może zawierać regulacji w tak wysokim stopniu ograniczającym prawa i wolności człowieka, w tym prawo do ochrony prawnej swojego życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz **do decydowania o swoim życiu osobistym** (art. 47 Konstytucji RP).. W tym kontekście, w związku z brzmieniem także art. 7 Konstytucji RP („Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa”), stwierdzić należy, że postanowienia dotyczące zakazu „farbowania włosów; fryzur ograniczających pole widzenia; malowania, zdobienia paznokci [...]; makijażu; ozdabiania ciała tatuażami” znalazły się w statucie bez podstawy prawnej, a skoro tak, to powinny zostać z niego wyeliminowane jako naruszające porządek prawny. Dla porządku jedynie dodać należy, że zgodnie z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw. W związku z powyższym, nakazy i zakazy dotyczące ubierania się uczniów na terenie szkoły mogą być ustanawiane tylko w taki sposób, aby cel i przyczyna ich wprowadzenia była na tyle ważka, aby ograniczyć konstytucyjne wolności, w tym wymienione w art. 47 Konstytucji RP. Z kolei zakazy dotyczące wyglądu uczniów (nieistotne czy naturalnego czy nienaturalnego) w ogóle nie mogą być ustanawiane w statucie szkoły. W tym zakresie obowiązujące pozostają normy wynikające z prawa powszechnie obowiązującego, w tym np. art. 140 i 141 ustawy Kodeks wykroczeń. Szkoła nie ma prawa zakazów w nich ustanowionych poszerzać aktem prawnym tak niskiej rangi jak statut szkoły.

Niezależnie od powyższego, zważyć należy, że obszary, które muszą być uwzględniane przy wystawianiu śródrocznej i rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania, określone zostały w § 11 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych. Definiowanie użytych w tym przepisie wyrażeń przez statut szkoły (poprzez wskazywanie co oznacza „godne, kulturalne zachowanie się w szkole i poza nią”) stanowi naruszenie wynikającej z Konstytucji hierarchicznej budowy systemu źródeł prawa, co prowadziłoby do nieuzasadnionej, pozbawionej ustawowej podstawy zmiany treści aktu prawa powszechnie obowiązującego (tj. rozporządzenia) przez akt niższego rzędu (tj. statut szkoły), co jest nie do pogodzenia z zasadą pewności prawa². To właśnie z tego powodu w § 149 Zasad Techniki Prawodawczej

² Podobnie: M. Kokoszcyński [w:] T. Bąkowski, P. Bielski, K. Kaszubowski, M. Kokoszcyński, J. Stelina, J. Warylewski, G. Wierczyński: *Zasady techniki prawodawczej. Komentarz do rozporządzenia*, Warszawa 2003, s. 485.

stanowiących załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie "Zasad techniki prawodawczej" ustanowiona została norma zgodnie, z którą „W akcie normatywnym niższym rangą niż ustawa bez upoważnienia ustawowego nie formułuje się definicji ustalających znaczenia określeń ustawowych; w szczególności w akcie wykonawczym nie formułuje się definicji, które ustalałyby znaczenia określeń zawartych w ustawie upoważniającej”. Norma ta, ze względu na przytoczoną wyżej zasadę pewności prawa, powinna znaleźć zastosowanie także w tym przypadku. Jedyнным organem, który może definiować używane w akcie prawnym pojęcia, jest organ, który dany akt prawny wydał. W tym wypadku definicję „godnego, kulturalnego zachowania się w szkole i poza nią” mógłby zatem ustanowić jedynie minister właściwy do spraw oświaty i wychowania. Na takie rozwiązanie organ ten się jednak nie zdecydował, a zatem pojęcia użyte w treści rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych powinny każdorazowo podlegać takim samym regułom wykładni prawa, jak wszystkie inne przepisy prawa. Statut szkoły nie może w tym zakresie narzucać określonego sposobu wykładni (zwłaszcza w sytuacji, gdy wykładnia ta, ze względów opisanych wcześniej, narusza konstytucyjne prawa człowieka).

(3) Kwestionowane postanowienia statutu: Art. 45 ust. 2 pkt 3 „[Rażąco naruszenie prawa szkolnego dotyczy:] interwencji policji lub straży miejskiej”

Powyższy przepis zawarty w statucie w rażący sposób narusza zawartą w art. 42 ust. 3 Konstytucji zasadę domniemania niewinności, która stanowi, iż: „Każdego uważa się za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądu.”. Mając na uwadze powyższe, sam fakt interwencji nie przesądza o winie osoby, względem której została ona podjęta. W związku z tym, karanie uczniów za sam fakt podjęcia interwencji jest bezpodstawne i nie do pogodzenia z elementarnymi zasadami sprawiedliwości. Policja podejmuje interwencje w różnych sytuacjach wobec różnych osób. Nie zawsze osoby te podejrzewane są o popełnienie przestępstwa lub wykroczenia; czasami powodem interwencji jest jedynie ustalenie danych osobowych na potrzeby innych prowadzonych postępowań. Niezależnie od powyższego, zakwestionowany przepis nie spełnia także standardów przyzwoitej legislacji, co narusza zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP). Nie wiadomo bowiem o jaką interwencję policji lub straży miejskiej chodzi? Brak dookreślenia w tym zakresie sugerowałoby, że chodzi o każdą interwencję policji lub straży miejskiej na terenie szkoły. To jednak prowadziłoby do absurdalnego wniosku, że w każdym przypadku, gdy na terenie szkoły podejmie interwencję policja lub straż miejska, każdy uczeń dopuszcza się rażącego naruszenia prawa szkolnego. Nawet jednak, gdyby przyjąć, że chodzi jedynie o interwencję podjętą

wobec danego ucznia albo w związku z danym uczniem, i tak nie mogłoby to doprowadzić do utrzymania zakwestionowanego przepisu w statucie. Przeciwny wniosek oznaczałby, że narusza szkolne prawo także uczeń, który przykładowo wzywa patrol Policji w związku z wydarzeniem mającym miejsce na terenie szkoły. Taka interpretacja stałaby zaś w sprzeczności z konstytucyjną zasadą zapewnienia bezpieczeństwa obywatelom (art. 5 Konstytucji RP), ponieważ bezpieczeństwo obywateli to także możliwość wezwania w razie potrzeby patrolu Policji w każdym miejscu – również na terenie szkoły. Dodatkowo, zważyć należy, że z zakwestionowanego przepisu wynika, że „Rażące naruszenie prawa szkolnego **dotyczy**: interwencji policji lub straży miejskiej”. Taki sposób sformułowania zakwestionowanego przepisu nie pozwala na zrekonstruowanie treści normy prawnej zakodowanej w tymże przepisie statutu. Nie wiadomo bowiem czy przepis ten oznacza, iż podjęcie interwencji przez policję lub straż miejską jest naruszeniem prawa szkolnego przez ucznia czy też, że podjęcie takiej interwencji jedynie w jakiś sposób łączy się z naruszeniem prawa szkolnego przez ucznia (a jeżeli tak, to w jaki sposób?). Już choćby zatem ze względu na naruszenie zasady przyzwoitej legislacji zakwestionowany przepis powinien zostać wyeliminowany z porządku prawnego.

(4) Kwestionowane postanowienia statutu: Art. 45 ust. 3 pkt 1
„[Konsekwencją uzyskania oceny nieodpowiedniej zgodnie z art.12 ust. 11. ust.12, ust.21 WSO jest:] odebranie funkcji w samorządzie klasowym lub szkolnym, jeżeli takie funkcje pełnił;”

Niedopuszczalnym jest ukaranie ucznia pozbawieniem pełnionych w samorządzie uczniowskim funkcji z uwagi na fakt, że samorząd uczniowski (zarówno funkcjonujący na poziomie klasy, jak i całej szkoły) jest odrębnym i niezależnym organem szkoły. Ustawodawca w art. 85 ust. 3 p.o. przewidział, że *„Zasady wybierania i działania organów samorządu określa regulamin uchwalany przez ogół uczniów w głosowaniu równym, tajnym i powszechnym. Organy samorządu są jedynymi reprezentantami ogółu uczniów”*. W związku z faktem, że jedynie ogół uczniów może mieć wpływ na skład reprezentacji uczniów w ramach samorządu, a i to w granicach i na zasadach obowiązującego regulaminu, dyrektor szkoły nie ma żadnego prawa ingerować w tenże skład, szczególnie w ramach wymierzenia kary uczniowi. Ustawodawca zdecydował bowiem, że wszelkie zasady dotyczące wybierania i działania organów samorządu uczniowskiego zawarte będą w regulaminie uchwalanym przez ogół uczniów. Skoro tak, to zasady te nie mogą być zawarte w statucie szkoły. Stanowiłoby to bowiem pozbawienie uczniów prawa do kształtowania swojego własnego samorządu i byłoby sprzeczne z ideą samorządności. Przypisanie prawa do ingerencji w skład organów samorządu uczniowskiego podmiotom innym niż sami uczniowie jest wyjątkowo perfidnym przykładem złamania zasad legalizmu i państwa prawa przewidzianych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, bo

uderza w wolność wyboru reprezentantów społeczności młodzieżowej, która ma prawo autonomicznie sobą zarządzać w zakresie określonym przez p.o. W tym kontekście jedynie na marginesie należy zauważyć, że w statucie wielokrotnie posłużono się niepoprawnym sformułowaniem „samorząd szkolny”; tymczasem ani p.o., ani żadne inne przepisy prawa powszechnie obowiązującego, ani wreszcie sam statut nie przewidują istnienia takiej formy samorządu jak „samorząd szkolny” – w szkole funkcjonuje jedynie „samorząd uczniowski”.

(5) Kwestionowane postanowienia statutu: art. 48k ust. 15 pkt 5 lit. b oraz art. 48k ust. 26 poz. N22

„[Śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna zachowania uwzględnia w szczególności: dbałość o bezpieczeństwo i zdrowie własne oraz innych osób;] dbałość o zdrowie, w tym nie zażywanie używek takich jak: alkohol, tytoń, narkotyki, dopalacze, napoje energetyczne, kofeina)”

„[Waga negatywnych zachowań (tabela nr 3)] Stosowanie używek (alkohol, tytoń, narkotyki, dopalacze, napoje energetyczne) –również poza szkołą, potwierdzone obserwacją pracowników szkoły”

Nie istnieje podstawa prawna, zezwalająca na zakazywanie uczniom w statucie szkoły zażywania produktów zawierających kofeinę, takich jak napoje energetyczne, czy też kawa. W związku z powyższym, w opinii wnioskodawcy, bezpodstawnym jest również karanie uczniów za wyżej wskazany czyn, szczególnie jeżeli odbywa się on poza szkołą. Dodatkowo, przepis powyższy narusza zasadę pewności prawa, z tych samych względów, które zostały opisane w punkcie 3. powyżej (tj. ze względu na zdefiniowanie pojęć użytych w rozporządzeniu w akcie prawnym niższej rangi, czyli statucie szkoły bez upoważnienia do takiego postąpienia).

Wobec powyższego wniosek należy uznać za właściwie uzasadniony.

(—) ŁUKASZ KORZENIOWSKI
Prezes Zarządu

Pismo sporządził:
Arkadiusz Szolc

Pismo zaakceptował:
Sebastian Płachecki